

Zpracování datové sady evidovaných knihoven

Tento dokument popisuje návrh postupu pro automatizované zpracování, uložení a popis datové sady knihoven evidovaných Ministerstvem kultury ČR.

1. Způsob automatického stahování dat

Data jsou na stránce Ministerstva kultury k dispozici jako soubor ve formátu Microsoft Excel (.xlsx). Pro zajištění automatického stahování bych zvolila následující postup:

Vytvoření skriptu v programovacím jazyce Python: Python je pro tento účel ideální díky široké podpoře knihoven pro práci s webem a daty. Pro samotné stažení souboru z dané URL adresy by klíčovou knihovnou byla Requests. Skript pro stažení dat je uložen v samostatném souboru skript_stazeni_dat.py v tomto repozitáři.

Proces skriptu:

- Skript pomocí knihovny Requests odešle HTTP GET požadavek na přímou URL adresu XLSX souboru.
- Zkontroluje stavový kód odpovědi. Pokud je kód 200 (OK), obsah odpovědi uloží na definované místo, Ukládání s datem stažení zajistí jednoduchou historizaci a sledovatelnost.

Při psaní skriptu je vhodné zvážit situace, které při stahování dat mohou nastat, a ošetřit je. Skript lze rozšířit například tak, aby:

- podporoval různé typy souborů a formátů (CSV, JSON, XML, ZIP, případně i PDF)
- zahrnoval rozšířenou detekci chyb a výjimek
- poslal upozornění e-mailem na případné chyby nebo selhání při stažení
- nabízel možnost automatického rozbalení a předzpracování dat
- umožňoval verzování dat a porovnání změn

Skript lze rozšířit o další části do funkcí/modulů. Cílem je, aby byl skript více univerzální a vhodný pro opakované použití.

- `download_file()`
- `validate_response()`
- `save_file()`
- `send_notification()`
- `log_error()`

Automatizace: Pro pravidelné spouštění skriptu (např. jednou měsíčně, aby byla data aktuální) bych využila nástroj operačního systému jako Plánovač úloh ve Windows nebo Cron na Linuxu/macOS. Existují samozřejmě i sofistikovanější nástroje pro orchestraci dat.

2. Transformace a úpravy datové sady pro zvýšení interoperability

Surová data v Excelu jsou zřídka kdy připravena pro přímé použití. Pro zvýšení jejich hodnoty a možnosti napojení na další zdroje (interoperabilita) bych provedla následující kroky, opět s využitím Pythonu a knihovny Pandas:

Načtení dat: Načtení dat z xlsx souboru do datového rámce (DataFrame) v Pandas.

Čištění a standardizace (Data Cleaning):

- Názvy sloupců: Přejmenování sloupců na strojově čitelné názvy bez diakritiky a mezer (např. Název knihovny -> nazev_knihovny).
- Datové typy: Kontrola a správné nastavení datových typů pro jednotlivé sloupce (např. IČO jako text, aby se neodstranily úvodní nuly; počet svazků jako číslo).
- Textová data: Sjednocení textových hodnot – odstranění nadbytečných mezer, sjednocení velikosti písmen (např. Lowercase)
- Chybějící hodnoty: Analýza chybějících hodnot (NULL/NaN) a rozhodnutí o strategii jejich ošetření (ponechání, smazání řádku nebo doplnění, pokud je to možné).

Obohacení a transformace pro interoperabilitu:

Geokódování: Adresa je v datech uložena jako text. Pro strojové zpracování a vizualizace (např. na mapě) je klíčové převést adresu na geografické souřadnice.

Využití identifikátorů: Datová sada obsahuje IČO. Tento unikátní identifikátor je klíčový pro napojení na další české registry, jako je Administrativní registr ekonomických subjektů (ARES). Pomocí IČO je možné automaticky doplnit další údaje – např. přesný název subjektu, právní formu, oficiální sídlo atd. Tím se data obohatí a zároveň validují.

Strukturování adresy: Sloupec s adresou rozdělit na jednotlivé části (ulice, číslo popisné/orientační, obec, PSČ) do samostatných sloupců. To usnadní filtrování a spojování s jinými datovými sadami, které mají adresu také takto strukturovanou.

Výstupní formát:

Po transformaci bych data uložila do standardizovaného, otevřeného formátu, jako je CSV (pro maximální kompatibilitu). Excel (.xlsx) není pro další strojové zpracování vhodný.

3. Zajištění trvalého a bezpečného uložení dat

Ideálním místem pro uložení transformovaných a vyčištěných dat je relační databáze.

Struktura: V databázi bych vytvořila tabulku s jasně definovaným schématem, které odpovídá vyčištěným datům (názvy sloupců, datové typy, omezení jako NOT NULL).

Integrita dat: Databáze zajistí datovou integritu – např. unikátnost IČO, dodržování datových typů.

Dotazování: Data v databázi jsou snadno dostupná pro další analýzy, vizualizace nebo napojení na jiné aplikace pomocí jazyka SQL.

Bezpečnost:

Řízení přístupu: Vytvoření dedikovaného databázového uživatele s omezenými právy (např. pouze pro čtení dat pro analytiku, práva pro zápis pouze pro automatizovaný skript). Hesla a přístupové údaje by nikdy nebyly uloženy přímo ve skriptu, ale ve specializovaném a zabezpečeném úložišti.

Zálohování: Nastavení pravidelných a automatických záloh celé databáze. Zálohy by měly být testovány, zda jsou obnovitelné.

Trvalost a verzování:

Při každém novém stažení a zpracování dat bych starší verzi dat v databázi buď aktualizovala (pokud chceme mít jen aktuální stav) nebo přidala nové řádky s časovým razítkem stažení. To by umožnilo sledovat vývoj datové sady v čase.

Zbývá se rozhodnout, zda archivovat původní stažené soubory (.xlsx) pro případnou budoucí potřebu zpětné kontroly.

4. Zajištění popisu datové sady pomocí Czech Core Metadata Model (CCMM)

Aby byla datová sada srozumitelná a dohledatelná pro ostatní uživatele, je nezbytné vytvořit kvalitní metadata. Czech Core Metadata Model je založen na mezinárodních standardech (DCAT, Dublin Core) a je pro tento účel ideální.

Vytvořila bych metadatový záznam (např. ve formátu JSON-LD), který by popisoval námi vytvořenou, vyčištěnou a obohacenou datovou sadu. Záznam by obsahoval například tyto položky:

dct:title: "Vyčištěná a geokódovaná datová sada evidovaných knihoven v ČR"

dct:description: "Datová sada vznikla automatizovaným zpracováním, čištěním a geokódováním dat z Evidence knihoven, kterou spravuje Ministerstvo kultury ČR. Obsahuje informace o knihovnách, jejich zřizovatelích, adresách a typech, obohacené o přesné geografické souřadnice a propojení na registr ARES."

dct:publisher: "Ekonomicko-správní fakulta, Masarykova univerzita" (protože fakulta je vydavatelem této nové, odvozené datové sady).

dct:source: Uvedení odkazu na původní zdroj dat na webu Ministerstva kultury.

dcat:keyword: "knihovny", "kultura", "geodata", "otevřená data", "registr"

dct:modified: Datum poslední aktualizace dat (vkládáno automaticky skriptem).

dct:spatial: "Česká republika" (jako text) a zároveň vymezení pomocí souřadnic (bounding box) získaných z geokódovaných dat.

dcat:distribution: Popis konkrétních způsobů, jak se k datům dostat. Například:

Jedna distribuce ve formátu CSV (s odkazem na stažení souboru).

Druhá distribuce jako API (pokud by data byla zpřístupněna přes databázový endpoint).

U každé distribuce by byl uveden formát (text/csv), licence (např. CC BY 4.0) a odkaz na stažení.

Tento metadatový záznam bych uložila jako soubor (metadata.jsonld) vedle samotných dat a zveřejnil(a) v rámci GitHub repozitáře.